

*Actum opten synodus, den 4 Septembris 1609 bin-
nen Beilen gehouden.*

[1.]²⁾ Anno 1609 den 4 Septembris ijs na uthschrijvinge des synodi van de heren Gedeputeerde, darunder ijegenwerdich gewesen HERMANNUS TER MAHTE medegedeputeerde unde HUIBERTUS WEINICHMAN³⁾, secretarius, datsulve geholden binnen Beilen unde sijndt praesentes gewesen:

Uth dem classe Emmensi:

ALEXANDER TILEKINCK,	}	pastor tho	}	Boergel,
BERNHARDUS STRODTIUSIUS,				Emmen,
HERMANNUS ZWOLLENSIS,				Schleen,
JOANNES AB ASSCHEBERCH,				Hesselen,
FRANCISCUS PONTANUS,				Odoren,
JUDOCUS REDDINCK,				Zwele.

- 1) Al deze onderteekeningen zijn eigenhandig.
2) De nummering der artikels is van later tijd.
3) „Weinichman” er staat „Weichnichman”.

Absentees:

WILHELMUS MARCI,	}	pastor tho	{	Geten unde Gasselte,
ALBERTUS DWITERUS,				Rosswinkel,
HERMANNUS GOETZE,				Dalen,
HERMANNUS DRECCIUS,				Coverden.

Uth dem classe Mepplensi:

STEPHANUS NICOLAI,	}	pastor tho	{	Suidwolde,
HERMANNUS JOANNIS,				Kolderverne,
THEMO AB ASSCHEBERCH,				Deveren,
GODEFRIDUS PAULI,				Nijevenne,
MEINARDUS BERNHARDI,				Kockange,
WARMOLDUS HERMANNI,				Meppel,
JOANNES SARTORIUS.				Havelte,
JACOBUS BORNBERCH,				Dwingelo.

Absentees:

PATROCLUS ROMLINCK,	}	pastor tho	{	Ruine,
BARTOLDUS PAULI,				Blidenstein.
Wapsterverne vacat.				
Fledder vacat.				

Uth dem classe Roldensi:

WILHELMUS JOANNIS,	}	pastor tho	{	Rolde,
PAULUS ANTONII,				Beilen,
JOANNES WIRRICHIUS,				Suidlahrn,
WIBBOLDUS MONTANUS,				Peise,
JOANNES DE BRUINE,				Eilde unde Rowoldt,
GAJUS HOPPINGK,				Roen,
EILARDUS HUSSMAN,				Westerborch.

Absentees:

ALBERTUS HAMMONIUS,	}	pastor tho	{	Anlo,
BERNHARDUS JOANNIS, infirmatur,				Norch.
Freissch vacat.				

[2.] Demna ijs na anropinge Gades per vota in praesidem eligert PAULUS ANTONII, pastor tho Beilen, unde in scribam JUDOCUS REDDINCK, pastor tho Zwele.

[3.] Up clagte unde ansoekinge der nagelathenen wedewen des entlijveten predigers tho Wapsterverne, datt de semptlicken predigers mochten noch ein jahr per vices den kerckendenst dasulvest tho Wapsterverne verwalten, is resolvert unde angenamen van densulven, datt se densulven denst verwalten willen, updatt der armen wedewen miytt eren kleinen kijnderen mochte werden geholpen. Unde hebben de heren Gedeputeerden

gunstiglich angenamen erentwegen ock an datsulve kerspel tho schrijven, darmede datsulve twee najahr also unde dorch alsulcke bedenet werde umme ock desulve kerspelsluide tho moveren, dat se sijck mijtt desulve resolutionen wolden conformeren.

[4.] Hirna sijndt resumert de sijnodalia acten, gescheen den 5 Septembris anno 1608 bijnnen Assen.

[5.] Gedeliberert unde ummegestemmet wesende aver de absentie der predigern tho Ruine unde Blidenstein, ijs bij den broedern deses sijnodi mijtt einhelliger stemme verklaret, dewile de praedecessores der voergeschreven kercken de resolution sowol aver de haldinge der generael als special classen, den 1 Novembris anno 1602 in generali sijnodo bijnnen Assen gearrestert, sijck geconformeert unde undertekent hebben, dorch krafft van welcke se up de special classen compareren, datt darumme desulven predigers van Ruine unde Blidenstein in conformiteit van de voergeschreven resolutie up de generael classen offt sijnodos gehalten soellen wesen tho erschinen, van welcke resolutie de predigers des classis Meppel den voerbenoemden van Ruine unde Blidenstein behoerlick soellen lathen insinueren unde up de special classen nicht admitteren, bevoerens unde aleer se bij underteking erer handen angenommen soellen hebben lathen up de generael classen tho frequenteren. Unde soellen de predigers des classis Meppel ijnt collegium an de heren Gedeputeerde van er wedderfarent reporteren.

[6.] Geresumerert wesende de sake van JOANNE AB HOLLE, pastor tho Schonebecke, unde versthaen, datt he de resolutie van den 19 Aprilis 1608, in generali sijnodo binnen Assen aver sijne person genamen, nicht hefft vullgedhan, is bij den broedern up desen ijegenwerdigen sijnodo verklaret, datt he gehalten sal wesen ijegen ansthanenden Martini alnoch loffwerdich tho bewisen, datt he inculpata tutela tho den perpetrederen nedderschlach gekamen ijs, unde desulve sijne tuchenissen int collegium vor de heren Gedeputeerden binnen voergeschreven tijdt exhiberen, deweleke desulve tuchenissen mijtt kercklicke personen soellen communicieren umme na behoer darijnne forts geprocedeert tho werden. Undertusschen sall he van sijnem denste suspendeert wesen unde blijven, thor tijdt dat de sake mijtt sal wesen affgehandelt, up poene so he darna geraken mochte einige kerckendenste tho verrichten, datt he bij de heren Gedeputeerde dorch den executor de facto uth sijnem denst gestellet sall worden, van welcker resolutie de predigers des classis Emmen en soellen insinueren.

[7.] De predigers beklagen sijck einhellichlick, datt de placata so hirbevoren van de heren Gedeputeerde sijndt uthgegeven tho afdhoninge der

abusen, als under de predicatien tho tappen, up Sondagen tho arbeiden unde anderssinnich nicht achterfolget werden. Versoeken darumme, datt de heren Gedeputeerde beleven einen person tho committeren, bij welken de inquisitie van de voergeschreven abusen (mijts genetende de halven broeke darup gestellet) gedhan mach werden.

Hebben de anwesende gecommiteerde van de heren Gedeputeerde be-
lovet darvan ijnt collegium tho reporteren unde befoederen helpen,
datt sulckes geeffectueret moege werden.

[8.] JOHAN KREMER, scholemeister tho Beilen, werdt volgens de resolu-
tuen, den 5 Septembris 1608 in generali synodo aver sijne person ge-
namen, avermals sijnen scholedenst verbaden, thor tijdt he beteringe sijnes
leevendes vertoenet unde ein membrum ecclesiae geworden sij, welcke
resolutie morgen fro eme sall voergelesen werden.

[9.] WILHELMUS JOANNIS, pastor tho Rolde, hefft ijn achterfolg der
resolutien van lestleden synodi attestatie, van datt he geexamineert unde
thom kerckendenst admitteert ijs, under datt segel van datt classis van
Gronnigen de dato den 10 Majj 1608 ijngebracht unde darmede der voer-
geschreven resolutien ijn alles vulgedahn.

[10.] Up de resolutien, up lestleden synodo aver den person van
GODEFRIDUS PAULI genamen, ijs bij de predigern tho sijn examen gecom-
mitteret wesende verklaret, datt he bij desulve wettlick geexamineert
unde in examine hefft koennen besthaen, warumme he thom prediger ijn
dese landtschap werdt angenamen.

[11.] Vangelicken werdt bij de voergeschreven gecommiteerde predigers
van JACOBO JANNICULI BORNBERCH, pastor tho Dwingelo, verklaret, de
ijngelicks geexamineert sijnde hefft koennen besthaen unde alhir thom
prediger angenamen.

[12.] WARMOLDUS HERMANI, pastor tho Meppel, unde JOANNES SARTO-
RIUS, pastor tho Havelte, bij dem classe Meppelensi tho den predigampte
geadmitteert, sunder datt ere beropinge bij de heren drost unde Gedeputee-
erde in collegio geapprobert ijs, vor dewelcke se er krafft der resolutien
van den 1 Novembris 1602 unde den 5ten Septembris 1608 mijtt eren
beropingen hadden behoeren tho praesenteren, hebben syck beklaget van
desulve resolutien nene wetenschup gehadt hebben.

IJs bij den predigeren deses synodi versthaen, datt de predigern des
classis Meppel daraver gecensurerert unde gestraffet behoeret tho werden,
condemnerende elck van desulve predigers darumme ijn de bote van einen
halven daler tho profijte van den armen als morgen tho betalen, mijts datt
de nije beropen predigers tho Meppel unde Havelte van de bote sullen

wesen geabsolveert, doch nichtthomijnn gehalten tho wesen der voergeschreven resolutien na tho kamen unde achterfolgen, up poene van suspensie eres denstes.

[13.] ALBERTUS HAMMONTUS, pastor tho Anlo, hefft sijne excusatie voebracht, warumme he nicht tempore praescripto up den sijnodum gekamen sunderen des negesten dages, welcke excusatie ijs gewesen sijner voeten unmechticheit, de dann ijs vor guth angenamen unde darmede ijn entschuldiginge genamen.

[14.] Hijrmede sijn de sijnodalia acten, den 5ten Septembris 1608 bijnnen Assen genamen, geresummeret unde affgedhan.

[15.] Dewile LUCAS EGBERS VAN REINE sijck ijegen de kercklicke ordeninge verlopen, ijdeme he tho Fledder geprediget, nicht thogelaten van classe als ¹⁾ ijs hijraver einhelllich stemmet, datt he sijck noch vorerst ein halffjahr thom scholedenst sall verfoegen, bett men see unde erfahre, we he sijck verhalde unde volgens thom kerckendenste thogelaten werden.

[16.] De semplicke broedere des sijnodi hebben einhelliglick gedolert unde voergeworpen einige beschwernisse, van datt up de sijnodale vergaderingen uth ein ijeglick carspel ein olderlinck effte ein ander ehrlicke person, der religion thogedhan, neven erem pastor behoeren tho erschienen umme sowel de censuir aver eren prediger als andere kercklicke saken tho helpen verrichten.

Darup geresolveert unde verklaret ijs, datt ein ijeglick prediger, de alnoch nene beschloten gemeine versammelt hefft, alnoch sijn utherlickeste flith dartho anwenden sal, gelick he schuldich unde gehalten ijs tho dhon, unde datt tegen den sijnodum vant ansthanende jahr de respectivae classes gehalten soellen wesen de heren Gedeputeerde tho versoeken, datt desulven willen beleven ijn de uthschrijvinge des sijnodi den carspeln an tho schrijven umme alsolcken in person, als voergeschreven ijs, up den synodum nevens eren prediger tho senden, updatt de kerckelicke ordeninge, de nicht gelicklick unde na wunsch ijngefoeret kan werden, also mijttdertijdt ijn schwanck gebracht werde.

[17.] Upt voergevent van de predigers, datt bijnnen de landtschup Drente ein latinische schole upgestellt, effte datt de landtschup beleven wille einige jaarlicke subsidie tho onderhaldinge van seker getall studenten tho consenteren, is geresolveert, datt alhir thorstundt dre bequeme predigers genomineert unde gecommittert soellen werden umme up den

¹⁾ „als“ hier ontbreekt „prediger“ of iets dergelijks. Met „ijs“ begint een nieuw deel van den volzin.

ersten ansthaneden landtsdach de gude meininge des sijnodi voer tho stellen unde darup resolutie verwachten. Thom welcken ende gecommittert sijn PAULUS ANTONII, pastor tho Beilen, JOANNES SARTORIUS, pastor tho Havelte, unde WARMOLDUS HERMANNI, pastor tho Meppel.

[18.] Bij de predigern des sijnodi, gehoert hebbende de gruwlicke daden van HERMANNO GOETZEN, de ock wahr befunden worden sijn 1), datt he sunder vertoch den denst tho Dalen sall verlaten, unde datt van de edle ehrveste heren Gedeputeerde an den heren drost sollen schrijven umme mehrder unheil tho vermijden, datt he uth der landschup sall verwijset werden.

[19.] Gelettedt hebbende up de clagten van JOHAN BRANDTS unde gemeine van Zwele aver eren pastor JUDOCUM REDDINCK, ijs geresolvert, datt ehrgemelter JUDOCUS sijnen denst under dijt unde Meij sall verlaten mijts genetende de profijten, de alsdann verfallen, unde datt umme rehden datt geseen werdt, datt he mijtt nene stichtinge dar langer sthan kan, ten ware datt he undertusschen sijck mijtt 2) der gemeine, de nu klagen, de sake darhen konde bringen, datt se vor eme intercedereden unde beeden umme continuatie sijnes denstes, mijtz datt se ock in praesentia van den sijnodi malckanderen de questie hebben vergeven, unde JUDOCUS vermahnet, datt he sijck fredesam mijtt sijne gemeine sall halden. Bij mangel van den sall JOHAN BRANDTS sijnes rechts unverkoertet blijven.

Sall ock gehalden wesen sijn hussfrouw unde kijnderen tho ein fredesam leevendt tho vermahnen. Imgelicken werden de huissluide vermahnet unde befhalen, datt se sijck ijegen JUDOCUM, eren pastor, als ehrlicke huissluide soellen dragen.

[20.] Van ARNOLDO WULFFERINCK ordelt datt sijnodus, datt he vor nenen scholemeister geachtet sal werden, voer unde aleer he ein ledtmate der gemeine ijs, als van anderen scholemeistern tho anderen tijden ijs geresolveert. Datt wesende werdt sijne beropinge van de gemeine tho Zwele vor guth erkandt.

Gravamina des classis Emmen.

[21.] Idt classis van Emmen hebben nene gravamina generalia.

Gravamina des classis Meppel.

[22.] Dessulven gelicken hebben de predigern des classis tho Meppel ock nene.

1) „sijn” hierop moest volgen „ijs geresolviert” of iets dergelijks.

2) „mijtt” hierop volgde „Johan Brandes unde”, doorgestreept.

Gravamina des classis Rolde.

[23.] Datt classis van Rolde hefft syck beklaget, datt de platzen, dar se susslange ere classicael vergaderinge gehalden hebben, ungelegen ijs.

Werdt darup geresolveert, datt se van nu fortsan ere classis tho Freisch soellen halden, warup PAULUS ANTONII, pastor tho Beilen, unde EILARDUS HUSSMANN, p. tho Westerbork, beclagen ungelegen tho sijn. Sall derhalven PAULUS van nu an fortz dem classi Meppel subject sijn unde EILARDUS dem classi Emmen.

WILHELMUS MARCI, pastor tho Gasselt unde Geten, sall dem classi van Freiss wedder underworpen sijn.

[24.] Idt klaget datt classis van Rolde, we datt de kerckhoven mijtt perden, biesten unde schwinen geweidet werden, datt ock up datt bacchifest grote godtlosicheit so mijtt drincken, de gantz tho trecken, mijtt schweerdendantzen unde anders, sijck tho vermummen ijn mannen unde vrouwenklederen.

Nemmen an de gecommiteerde van de Gedeputeerde mijtt dem drosten tho communiceren, datt sulckes mijtt dem spoedigsten mach afgeschaffet werden.

Censura morum.

[25.] WILHELMUS JOANNIS, pastor tho Rolde, uthgehaen unde aver sijne person gecensurert unde de acten, den 23 Aprilis 1608 aver sijne person gemaket, gelesen darvan eine geresolveert was, datt he sijck van drunckenschup solde enthaldden bij poene van remotie, unde versthaen, datt he noch tho mehr sich na sedert mijtt de voergeschreven abusen hefft verlopen, imgelicken gehoeret wesende de clagten vam ehrbarn secretario HUIBERTO WEINICHMAN van datt, datt he sijck ijn sijnem denste nicht halde na geboer ijn samlinge van ein beschlaten gemeine unde datt he mijtt anderen unordentlicken leevende behafftet ijs, waraver ehrgemelte secretarius vor Godt almechtich unde dem sijnodo geprotesteret unde sijck beschwaret gefunden hefft des Heren nachtmal tho communiceren unde under seine gemeine sijck tho begeven, bett an eme beterschup gespoeret woerde, up alle welcke bij den predigern des sijnodi gelettet wesen verclaren, datt he in conformiteet van de voerghande resolutie ijn sijnen denst nicht lenger sall continueren dan tho Meij ankumpstich, unde undertusschen sijck na ein ander platze ummeseen, oft ijdtsij datt mercklike beterschup an eme gespuiret werde.

[26.] Is geresolveert, datt nemandt ijn der landtschup etwas sall drucken lathen, ijdtsij dann bij dem sijnodo efft classe gevisiteert.

[27.] BERNHARDUS STRODTHUSS, pastor tho Emmen, beschuldiget sijnde

van ALEXANDRO TILEKINCK, datt he sijck mijtt dem druncke hefft verlopen, welckes he verklaret van D. ACRONIO gehoert tho hebben, is gemeltem STRODTHUSS uperlegt sijck bij ACRONIO tho verfoegen umme sijck darijnne tho verdedigen unde sijnem classi darvan acta tho vertoenen 1).

[28.] Nademe HERMANNUS DRECCIUS datt anschrijvendt van de edle ehrveste heren Gedeputeerde umme comparitie up datt sijnodum tho vele malen hefft verachtet, is geresolveert, datt he wegen sodane halssstaricheit unde andere clagten van denst tho Coverden sal affgesettet werden, ijdt sij dann datt he bij de edle heren in dem collegio genochsame entschuldiginge voerbringe unde ock testimonium examinis vertoenet.

HERMANNUS THER MAETH.

HUBERTUS WEIJNICHMAN.

PAULUS ANTHONII, prediger des h. evangelii toe Beijlen, praeses sijnodei pro tempore.

JUDOCUS REDDINCK, pastor tho Zwele, scriba synodi pro tempore.

THEMO VON ASSCHEBERG, prediger tho Dievern.

JOANNES SARTORIUS, L. f., prediger tot Havelte.

ALEXANDER TILEKINCK, p. to Borger etc.

JOHANNES AB ASSCHEBERCH, p. to Hesselen.

FRANCISCUS PONTANUS, p. to Odoren.

GODEFRIDUS PAULI, dienaer des h. evangelii toe Nijveen.

STEPHANUS NICOLAI, pastoer tho Sudtwold.

MEINHARDUS BERNHARDI Frisius, prediger tho Kukangenn.

WARMOLDUS HERMANNI BUSCH, v. d. m. in Meppel.

BERNHARDUS STROETHUSIUS, prediger thot Emmen.

HERMANNUS ALERS Zuollensis, pastoer tho Sleen.

JOANNES DE BRUINE, prediger tot Eelde undt Rooderwolt.

WIBEOLDUS MONTANUS, p. in Peijse.

GAIUS HOPPINGE, p. in Roeden.

JACOBUS J. BORNBERGH, predigher toe Dwijngheloe.

HERMANNUS JOANNIS, dienaer des h. evangelii toe Colderveen.

JOHANNES WIRICHIUS, prediger zu Suitlaren.

ALBERTHUS HAMMO, servus Christi in verbo.

WILHELMUS MARCI, predicant in Gasselenn und Geeten.

EILARDUS HUISMAN, pastor to Westerboreck 2).

1) „vertoenen” er staat „vertoenet”.

2) Al deze onderteekeningen zijn eigenhandig.